

Platforma za ostvarivanje prava na adekvatno stanovanje

Mi, dole potpisani, pozivamo vlasti u Srbiji da zaustave kršenja prava Roma na stanovanje u Srbiji. Naročito smo zabrinuti iseljenjem koje se sprovodi u naselju Blok 72 na Novom Beogradu.

O nama

Više od 50 organizacija okupilo se oko ideje formiranja nove platforme za ostvarivanje prava na adekvatno stanovanje. Platforma predstavlja neformalno okupljanje nevladinih organizacija koje se bave pitanjima ljudskih prava, diskriminacijom, rasizmom i pravima Roma na lokalnom i međunarodnom nivou. Potreba za formiranjem ove platforme javila se usled zabrinjavajućeg porasta prinudnih iseljenja u protekle tri godine¹.

Problem prinudnih iseljenja

U periodu od 2009 – 2011. godine dokumentovano je 15 prinudnih iseljenja kojima je pogođeno preko 330 romskih porodica i više od 1500 Roma i Romkinja;

Prinudna iseljenja pogađaju naročito ugrožene grupe - decu, stare, osobe sa invaliditetom, trudnice i interno raseljena lica.

Većina prinudnih iseljenja sprovedena je u kratkom roku, bez konsultacija sa pogođenim stanovništvom, bez zaštite njihove lične imovine, pružanja adekvatnog alternativnog smeštaja i bez prava na adekvatan pravni lek.

Prinudno iseljenje na Novom Beogradu

Prinudno iseljenje neformalnog romskog naselja u Bloku 72 na Novom Beogradu započeto je početkom novembra 2011. godine kada je Opština Novi Beograd izvršila inspekciju i stanovnicima naselja uručila rešenja o rušenju objekata. Proces prinudnog iseljenja započeo je bez prethodnih konsultacija sa stanovnicima naselja i bez obezbeđivanja adekvatnog alternativnog smeštaja. U ovom naselju stanuju 33 porodice od kojih je skoro polovina interno raseljenih sa Kosova. Takođe, u naselju živi i veliki broj dece, deset trudnica i tridesetak „pravno nevidljivih“ lica, odnosno lica koja nisu upisana u matične knjige rođenih. Iako žive ispod granice siromaštva, 87% stanovnika naselja ne ostvaruje pravo na socijalnu zaštitu, a samo je troje formalno zaposleno.

Nakon reagovanja nekoliko nevladinih organizacija, Uprava za ljudska i manjinska prava oformila je grupu sastavljenu od predstavnika nadležnih institucija, uključujući i lokalnu samoupravu, i započela konsultacije sa porodicama pogođenim iseljenjem. Međutim, istovremeno, Opština Novi Beograd je stanovnicima izdala rešenja o iseljenju. Svrha održavanja konsultacija nakon uručivanja rešenja o iseljenju dovedena je u pitanje, budući da nalozi o rušenju predstavljaju pritisak na stanovnike naselja.

Porodicama koje su interno raseljene kao jedino rešenje ponuđen je smeštaj u kolektivnim centrima udaljenim od velikih gradova, iako je poznato da stanovnici naselja žive od sakupljanja sekundarnih sirovina i da se time ne bi mogli baviti u manjim i siromašnijim opštinama u Srbiji. Porodicama koje su iz Beograda ponuđen je smeštaj u metalne kontejnere – do 5 članova porodice biće smešteno u 16 kvadratnih metara na periferiji Beograda.

¹ Za potpune informacije o dokumentovanim slučajevima prinudnih iseljenja videti tabelu u prilogu

Stanovnici naselja su tokom konsultacija predložili nekoliko rešenja za obezbeđivanje alternativnog smeštaja koje su vlasti odbile istog trenutka. Zbog toga smo zabrinuti da nadležni za sprovođenje iseljenja i obezbeđivanje adekvatnog alternativnog smeštaja nisu ozbiljno prišli procesu konsultacija.

Rešenja koje su nadležni ponudili nisu u skladu sa međunarodnim standardima koji obavezuju Republiku Srbiju.

Obaveze Republike Srbije koje se odnose na pravo na adekvatno stanovanje

Vlasti u Srbiji su u obavezi da poštuju sledeće domaće i međunarodne dokumente koji svim građanima garantuju pravo na adekvatno stanovanje:

Ustav Republike Srbije, naročito odredbe kojima se garantuje neposredna primena potvrđenih međunarodnih ugovora (član 16), neposredna primena zajemčenih prava i tumačenje odredbi o ljudskim i manjinskim pravima saglasno važećim međunarodnim standardima ljudskih i manjinskih prava, kao i praksi međunarodnih institucija koje nadziru njihovo sprovođenje (član 18 stav 3);

Odredbe ratifikovanih međunarodnih konvencija kojima se štiti pravo na dom i stanovanje i to:

- član 11 Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima
- član 5(e) (iii) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije
- član 27 Konvencije o pravima deteta
- član 3 i član 8 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda
- član 16 i član 31 Revidirane evropske socijalne povelje;

Opšti komentari Komiteta za ekonomska, socijalna i kulturna prava broj 4 i 7 kojima se detaljnije određuje pravo na adekvatno stanovanje i obaveze u postupcima prisilnih iseljavanja, kao i Osnovni principi i smernice u vezi evikcija i raseljavanja zasnovanih na razvoju Ujedinjenih nacija;

Preporuka (2005) broj 4 Komiteta ministara Saveta Evrope državama članicama o unapređivanju uslova stanovanja Roma i Travelersa u Evropi;

Međunarodna Deklaracija „Dekada inkluzije Roma 2005-2015“ koja ima za cilj smanjivanje neprihvatljivih razlika između Roma i ostalog dela društva, uključujući i u oblasti stanovanja;

Strategija za unapređivanje položaja Roma u Republici Srbiji i akcioni plan za njeno sprovođenje, a posebno deo koji se odnosi na ciljeve i prioritete u oblasti stanovanja i deložacije;

Dolepotpisane organizacije i pojedinci saglasili su se u sledećem:

1. Da se u procesu iseljenja naselja u Bloku 72 moraju u potpunosti poštovati gore navedeni međunarodni standardi koji obavezuju Republiku Srbiju;
2. Da rokovi za pronalaženje adekvatnog smeštaja ovim porodicama ne mogu biti uslovljeni građevinskim rokovima;

3. Da je potrebno da se prekine proces iseljenja dok se ne pronađe rešenje koje je prihvatljivo za sve učesnike u procesu, kao i da se iseljenje ne sprovodi u zimu i po lošem i hladnom vremenu;
4. Da je neophodno da se pravni akti kojima je naloženo rušenje objekata stave van snage jer u procesu konsultacija predstavljaju pritisak na stanovnike naselja i stavljaju državne organe u bolju poziciju;
5. Da je potrebno da se porodicama iz naselja omogući da donesu odluku o svojoj budućnosti u skladu sa potpunim informacijama;
6. Da je potrebno da se konsultacijama pristupi sa iskrenom namerom da se ozbiljno razmotre alternative postojećim predlozima za smeštaj stanovnika naselja;
7. Da je neophodno da se uvažavaju međunarodni standardi da alternativni smeštaj bude što je moguće bliže mestu gde se nalazi naselje koje se iseljava;
8. Da je potrebno da se stanovnicima naselja omogući pristup ustanovama za ostvarivanje zdravstvene zaštite, obrazovanja, zaposlenja i ostvarivanje socijalne zaštite, kao i javnim ustanovama, uslugama i prevozu;
9. Da se u procesu iseljenja moraju posebno uzeti u obzir interesi dece, trudnica i naročito ugroženih kategorija stanovnika naselja;
10. Da se kontejnerski smeštaj ne može smatrati adekvatnim smeštajem.

Za sva buduća iseljenja, dolepotpisane organizacije i pojedinci saglasni su:

1. Da domaće zakonodavstvo mora biti u potpunosti u skladu sa međunarodnim standardima u oblasti prava na stanovanje;
2. Da lokalne vlasti koje sprovode iseljenja moraju poštovati međunarodne standarde u oblasti prava na stanovanje, posebno u pogledu zabrane sprovođenja iseljenja u lošim vremenskim uslovima;
3. Da je neophodno preispitati dosadašnja prinudna iseljenja naročito u pogledu obezbeđivanja adekvatnog alternativnog smeštaja, pristupa uslugama i ostalim pravima;
4. Da je potrebno otpočeti dijalog kako bi se pronašla održiva rešenja za iseljenja neformalnih naselja;
5. Da za svako buduće iseljenje mora postojati plan, dovoljno vremena za njegovu javnu raspravu i preispitivanje i jasno opredeljena finansijska sredstva za obezbeđivanje adekvatnog alternativnog smeštaja;
6. Da se formiranje grupe koja je inicirana u procesu iseljenja naselja u Bloku 72 uzme kao primer dobre prakse i da u svim narednim slučajevima iseljenja mora postojati slično telo.

Mreže nevladinih organizacija koje podržavaju Platformu:

1. Liga za dekadu Roma
2. Koalicija protiv diskriminacije

3. Romska ženska mreža
4. Ženska romska mreža Vojvodine
5. Mreža KOCD Romi
6. Mreža „Kragujevačke romske organizacije“
7. Tim za monitoring budžeta – Romi
8. Mreža organizacija za decu Srbije - MODS

Nevladine organizacije i pojedinci koji podržavaju Platformu:

1. Praxis, Beograd
2. Centar za prava manjina, Beograd
3. Evropski centar za prava Roma, Budimpešta, Mađarska
4. Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM, Beograd
5. SOS telefon za žene i decu žrtve nasilja, Beograd
6. Centar za unapređivanje pravnih studija, Beograd
7. Mreža odbora za ljudska prava – CHRIS, Srbija
8. Udruženje „Sveti Spas“, Beograd
9. Edukativni centar Roma, Subotica
10. Familia – asocijacija za alternativno porodično staranje o deci, Beograd
11. Inicijativa za prava osoba sa mentalnim invaliditetom MDRI-S, Beograd
12. Udruženje Roma u egzodusu sa Kosova i Metohije, Zemun
13. Žene u crnom, Beograd
14. Centar za nove komunikacije Dokukino, Beograd
15. ASTRA, Beograd
16. NVO Roma „Ruke prijateljstva“, Kraljevo
17. Udruženje Roma Novi Bečej, Novi Bečej
18. Novosadski humanitarni centar – NSHC, Novi Sad
19. Fond za humanitarno pravo, Beograd
20. Grupa 484, Beograd
21. Housing Centar - Centar za unapredjenje stanovanja socijalno ugroženih grupa, Beograd
22. YUROM Centar, Niš
23. JAK-ER, Leskovac
24. Ženski prostor, Niš
25. Dečji romski centar, Beograd
26. Romski informativni centar, Kragujevac
27. Udruženje Romkinja „Osvit“, Niš
28. Romski ženski centar „Bibija“, Beograd
29. Dečji centar „Mali princ“, Beograd
30. Udruženje građana „RROMA-ROTA“, Kikinda
31. Udruženje hraniteljskih porodica „Iskrica“, Zaječar
32. Udruženje romsko-srpskog prijateljstva „Stablo“, Kragujevac
33. Beogradski centar za ljudska prava, Beograd
34. Društvo za razvoj dece i mladih – Otvoreni klub, Niš
35. Inicijativa mladih za ljudska prava, Beograd
36. Civil Rights Defenders, Stockholm, Švedska
37. Organizacija kreativnog okupljanja – OKO, Beograd
38. NVO „Korak napred“, Boljevac
39. LABRIS – organizacija za lezbejska ljudska prava, Beograd
40. Regionalni centar za manjine, Beograd
41. Dečji stvaralački centar „Maštalište“, Zrenjanin
42. Nova vizija, Prijepolje
43. NVO „Prijatelji dece Indije“, Indija
44. KIC „PRALIPE“, Pirot
45. Centar za kreativni razvoj, Knjaževac

46. Centar lokalne demokratije LDA, Niš
47. Udruženje građana „Svetionik“, Loznica
48. Udruženje samohranih majki, Niš
49. Udruženje osoba sa razvojnim smetanjama „Jednakost“, Prijepolje
50. Vojvođanski romski centar za demokratiju, Novi Sad
51. Jelena Stojiljković, pedagoški asistent
52. PAAD Centar za socio-kulturološke izuzetnosti, Novi Bečej
53. Centar za decu i omladinu, Vrnjačka banja
54. Udruženje romskih studenata, Novi Sad
55. Romski humanitarni centar, Bujanovac
56. Udruženje Romkinja „NADA“, Aleksinac
57. NVO Pravni skener, Beograd
58. Građanske inicijative, Beograd
59. Centar za praktičnu politiku, Beograd
60. Centar za integraciju mladih
61. Centar za edukaciju i prava Roma, Bujanovac
62. Goran Hasanović, pedagoški asistent
63. Savez udruženja Roma Zapadne Srbije, Šabac
64. Društvo „Rom“, Pančevo

Platformu podržava i:

65. Nacionalni savet romske nacionalne manjine

U Beogradu, 19. decembar 2011. godine